

DEVELOPMENT OF ALTERNATIVE ENERGY IN UZBEKISTAN

Abduvaliyev Muhammadsodiq Qamardin o'g'li¹

¹ physics, independent researcher

<https://doi.org/10.5281/zenodo.5068543>

ARTICLE INFO

Received: 20th June 2021

Accepted: 25th June 2021

Online: 30th June 2021

KEY WORDS

alternative energy, raw materials, ceramics, gas, oil, electrical engineering, solar energy, hydrocarbons.

ABSTRACT

The article provides information about the work being done in our country in the field of alternative energy, news. Here are some suggestions on how to look or get an appointment for hair extensions around the world.

O'ZBEKISTONDA MUQOBIL ENERGETIKA SOHASINING RIVOJLANISHI

Abduvaliyev Muhammadsodiq Qamardin o'g'li¹

¹ fizika yo'nalishi, mustaqil tadqiqotchi

MAQOLA TARIXI

Qabul qilindi: 20-iyun 2021

Ma'qullandi: 25-iyun 2021

Chop etildi: 30-iyun 2021

KALIT SO'ZLAR

muqobil energetika, xomashyo, keramika, gaz, neft, elektrotexnika, Quyosh energetikasi, uglevodorod.

ANNOTATSIYA

Maqolada mamlakatimizda muqobil energetika sohasida amalga oshirilayotgan ishlar, yangiliklar haqida ma'lumotlar berilgan. Jahon miqyosida sohaga qaratilgan e'tibor, muammolar hamda ularning yechimlari to'g'risida ba'zi fikrlar keltirilgan.

Hozirda ko'plab rivojlangan mamlakatlar qatori O'zbekistonda ham energetika sohasi, xususan, muqobil energetika jadallik bilan rivojlanib bormoqda. Davlat tomonidan har kungidan ham ko'proq e'tibor qaratilib, sohaga yangiliklar, innovatsiya kiritildi. Jumladan, sohaning rivojlanishiga qaratilgan turli yig'ilishlar hamda forumlarda xorijlik ekspertlar, mutaxassislar, olimlar, yurtimizda faoliyat

ko'rsatayotgan xorijlik diplomatlar qatnashib, o'z fikr-mulohazalari bilan o'rtoqlashadilar. Bu kabi dasturlarda asosiy e'tibor mehmonlarni yurtimizda qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish bo'yicha olib borilayotgan tashkiliy-huquqiy chora-tadbirlar, ularning amaliy samaralari haqida yaqindan xabardor qilish, o'zaro tajriba almashishga qaratilgan.

Muqobil energetika sohasida amalga oshirilayotgan samarali ishlar natijasida yurtimizda mahalliy xomashyo va sanoat chiqindilari negizida mustahkam keramik materiallar olish ustida izlanishlar olib borilgan hamda hozirgi kunda ham davom ettirilmoqda. Bunday mahsulotlar tibbiyot, neft, gaz, yengil va elektrotexnika sanoati uchun zarur buyumlar ishlab chiqarish texnologiyalarini yaratishda qo'l keladi. Bundan tashqari, oftob nurlari ta'sirida yangi texnika qismlari, konstruksiyalarni impuls va uzluksiz rejimda sinovdan o'tkazish, yirik hamda kichik energetik qurilmalar yaratish va "Katta Quyosh" qurilmasi funksional imkoniyatlarini kengaytirishga ham alohida e'tibor qaralib kelinmoqda. Yuqori kuchlanishli elektrotexnik chinni tarkibi ishlab chiqilgani, elektrotexnika sanoati uchun zarur bo'lgan qator rusumlardagi saqlagichlar korpuslari, keramik massa asosida elektr dazmollari uchun kolodkalar tayyorlanayotgani buning tasdig'idir. Qolaversa, turli quvvatlardagi quyosh qurilmalari, neft mahsulotlarini saqlash hamda ularning bug'lanib ketishini kamaytirishda ishlatiladigan chinni pontonlar, tabiiy gazni yot birikmalardan tozalovchi keramik filtrlar va sharlar, qurilish materiallari, pigmentlar, tibbiyot sohasi uchun infraqizil nurlatgichlar, jarrohlik hamda stomatologik anjomlarni sterilizatsiya qiluvchi tejamkor uskunalar yaratildi. Bularning barchasi iqtisodiyot tarmoqlariga innovatsion, muqobil hamda ilg'or texnologiyalarni keng joriy etishda ayni muddaodir.

Mutaxassislarining aniqlashicha, neft va gaz zaxiralari 45-75 yildan so'ng tugashi mumkin ekan. Shu va shunga o'xshash fikrlar inobatga olinsa, noan'anaviy energiya manbalarini rivojlantirish, uni

hayotimizga yanada keng olib kirishni davrning o'zi taqozo etadi. Quyosh, shamol kabi muqobil manbalar nafaqat cheklanmaganligi, balki ekologiyaga zararsizligi bilan ham ajralib turadi. Yurtimizda yilning 300 kundan oshig'i quyoshli o'tadi. Shundan xulosa qilib aytish mumkinki, mamlakatimizda bunday salohiyat nihoyatda ulkan.

Quyosh energiyasi texnologiyalarini rivojlantirish uchun olimlar tomonidan taklif etilgan masalalar, birinchi navbatda, "Quyosh energetikasi uchun uskunalar va ehtiyot qismlar ishlab chiqarish sanoatini rivojlantirish va Osiyo uskunalar bozorini kengaytirish istiqbollari» kabi masalalarni har tomonlama muhokama qilish, hech shubhasiz, g'oyat dolzarb ahamiyatga ega bo'lib, ko'plab davlatlar va mintaqalarda katta amaliy qiziqish uyg'otishi ayni haqiqatdir.

Ma'lumki, sivilizatsiyalar tarixida eng samarali energiya manbalarini topish doimo alohida ahamiyatga ega bo'lib kelgan. Birinchi navbatda, elektr va issiqlik energiyasining asosiy xomashyosi bo'lgan uglevodorod zaxiralarini o'zlashtirish uchun so'nggi yillarda ulkan miqdordagi investitsiya mablag'lari yo'naltirildi va yo'naltirilmoqda.

Bugungi kunda energiya resurslari manbalari, neft va gaz zaxiraloriga ega bo'lish cheksiz daromad olish va xalqaro maydonda o'zining mavqeyi va ta'sirini oshirishda alohida ahamiyat kasb etadigan eng muhim omillardan biri ekani hech kimga sir emas.

So'nggi yillarda uglevodorod xomashyosini qazib olish borasida yuz bergan, «slanets inqilobi» deb atalayotgan yangi bosqich ertaga ba'zi qit'alar, mamlakat va hududlarning energetika bozoridagi hamda jahon maydonidagi kuchlarning geosiyosiy

joylashuvidagi o'рни va rolini o'zgartiradigan jiddiy omilga aylanishi mumkinligiga shubha qilmasa ham bo'ladi. Biroq bunday o'zgarishlar qayta tiklanadigan energiya manbalariga, birinchi navbatda, dunyodagi eng sof quyosh energiyasidan foydalanishga bo'lgan, yildan yilga ortib borayotgan qiziqish va ehtiyojni hech qachon susaytira olmaydi. Xususan, Xalqaro energetika agentligi ma'lumotlariga ko'ra, dunyoda elektr energiyasi ishlab chiqarishning o'sish sur'atlari o'rtacha 3,4 foizni tashkil etayotgan bir paytda, qayta tiklanadigan energiya manbalarining eng istiqbolli tarkibiy qismi bo'lgan quyosh energiyasi keyingi besh yil davomida har yili misli ko'rilmagan sur'atlarda, ya'ni 60 foizga oshmoqda.

Xalqaro ekspertlarning fikriga ko'ra, dunyoda muqobil va qayta tiklanadigan energiya manbalarini izlab topish va ularning samaradorligini oshirish, xususan, elektr va issiqlik energiyasi olish uchun quyosh energiyasidan foydalanishga bo'lgan qiziqishning jadal o'sib borishiga olib kelayotgan sabablar ko'p. Birinchi navbatda, bu jahon iqtisodiyotida energiyaga bo'lgan talabning yil sayin ortib borayotgani bilan bog'liq. Yana bir sababi shundaki, an'anaviy uglevodorod

xomashyosi bo'lmish neft va gazning yangi manbalarini o'zlashtirish tobora qiyinlashib borayotgani va shu bilan birga, ularning zaxiralari kamayib ketayotgani xalqaro hamjamiyatda tashvish uyg'otmoqda.

Ammo shu borada hech qachon e'tiborsiz qoldirib bo'lmaydigan shunday muhim bir omil borki, u ham bo'lsa, qazib olinayotgan yoqilg'idan foydalanish misli ko'rilmagan darajada kengayib borayotgani atrof-muhitga sezilarli darajada zarar yetkazayotgani, aholining salomatligi va hayot sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatayotgani va kelajakda global miqyosda barqaror rivojlanishga xavf solayotgani bilan bog'liq. Yuzaga kelgan vaziyatdan chiqish yo'llaridan biri, bu, avvalo, qayta tiklanadigan energiyaning eng samarali va istiqbolli manbasi sifatida quyosh energetikasini rivojlantirish loyihalariga investitsiya yo'naltirishni yanada ko'paytirishdan iborat.

Ikkinchidan, muammoni hal etishda ilmiy va tajriba-konstruktorlik ishlanmalarini har tomonlama jadal rivojlantirish va, shuningdek, quyosh elektr energiyasi ishlab chiqaruvchilar va uning iste'molchilarini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash talab etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. A.Rahimov, "Umumiy elektrotexnika", Toshkent, "O'qituvchi", 1981-yil.
2. ziyonet.uz